

Horizontālais princips «Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana»

Labklājības ministrija

Finansē
Eiropas Savienība

Inese Vilcāne

Sociālās politikas attīstības un plānošanas
departaments

2023.gada 10.augusts

Eiropas
Parlamenta
un Padomes
2021. gada
24. jūnija
**regula (ES)
2021/1060**

9. pants. **Horizontālie principi**
3.daļa

3. Dalībvalstis un Komisija veic atbilstošus pasākumus, lai programmu sagatavošanas, īstenošanas uzraudzības, ziņošanas un novērtēšanas laikā novērstu jebkādu diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, ticības vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. Visā programmu sagatavošanas un īstenošanas laikā jo **īpaši ņem vērā pieklūstamības nodrošināšanu personām ar invaliditāti.**

ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām

3. Pants Vispārējie principi

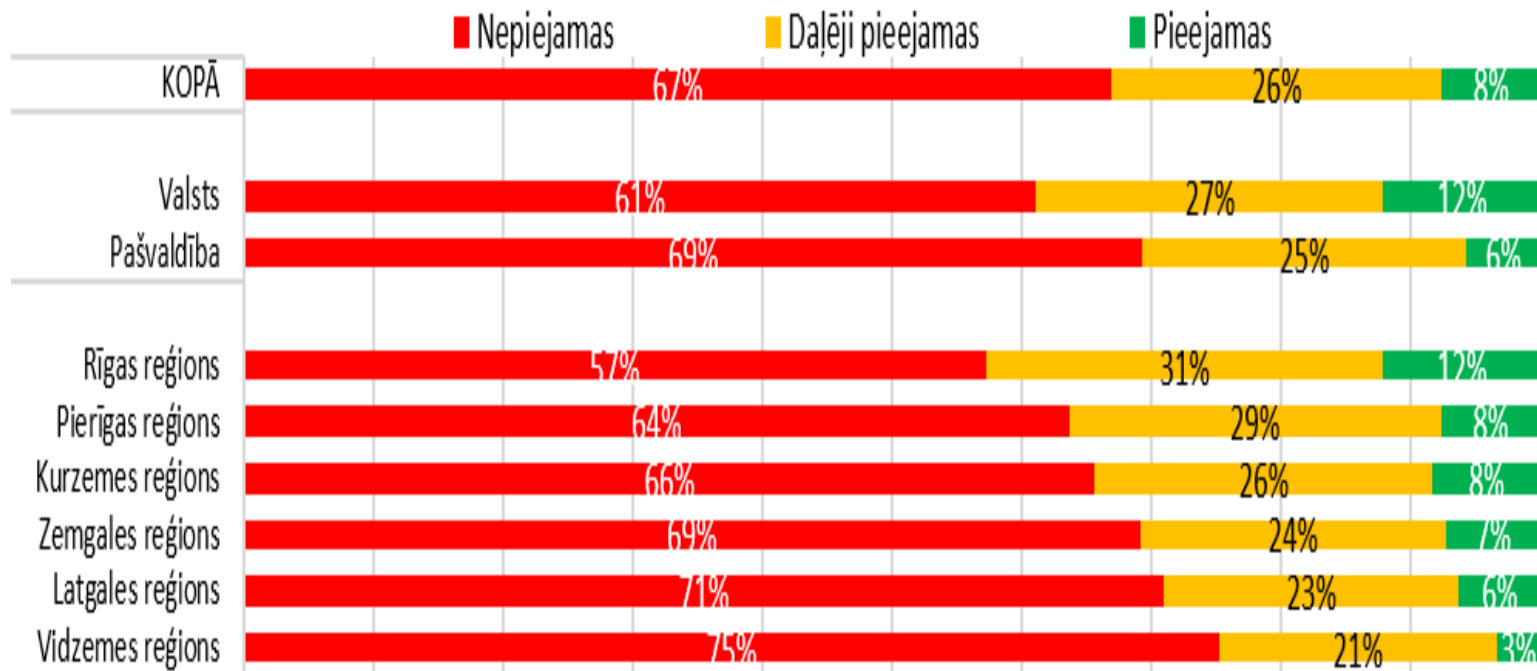
- cilvēkam piemītošās cieņas, personīgās patstāvības, tostarp personīgās izvēles brīvības, un **personas neatkarības ievērošana**
- **diskriminācijas aizliegums**
- pilnīga un efektīva līdzdalība un **integrācija sabiedrībā**
- **cieņa** pret atšķirīgo un personu ar invaliditāti kā cilvēku daudzveidības un cilvēces daļas pieņemšana
- **iespēju vienlīdzība**
- **pieklūstamība**
- vīriešu un sieviešu **vienlīdzība**

9. Pants Pieklūstamība

Lai personas ar invaliditāti varētu dzīvot neatkarīgi un pilnvērtīgi piedalīties visās dzīves jomās, **dalībvalstis veic atbilstošus pasākumus**, lai vienlīdzīgi ar citiem nodrošinātu personām ar invaliditāti **pieeju fiziskajai videi, transportam, informācijai un sakariem un citiem objektiem un pakalpojumiem**, kas ir atvērti vai ko sniedz sabiedrībai gan pilsētās, gan lauku rajonos.

**VIDES
PIEKĻŪSTAMĪBAS
LĪMENI
publiskajām ēkām
(n=2188)**

Analīze par vides pieejamības pašnovērtējumu valsts un pašvaldību iestādēs* (2022)

* <https://www.lm.gov.lv/lv/analize-par-vides-pieejamibas-pasnovertejumu-valsts-un-pasvaldibu-iestades-31032021>

Kādā veidā integrēt vienlīdzīgas iespējas projektos?

Vispārīgas darbības

- informācijas un publicitātes pasākumi
- projekta vadības un īstenošanas personāls
- publiskie iepirkumi

Specifiskas darbības – īpaši veicina vides un informācijas pieklūstamību personām ar kustību, redzes, dzirdes vai garīga rakstura traucējumiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem un vecākiem ar maziem bērniem

Horizontālā principa rādītāji – konkrēti un izmērāmi

HP kritērija vērtēšana

Projekta horizontālā principa “Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana” koeficientam (K_4) piešķir vērtību no 0 līdz 0,5 par projektā paredzētām darbībām, kas veicina vienlīdzību, iekļaušanu, nediskrimināciju un pamattiesību ievērošanu:

0,5 – ja paredzētas vismaz 3 vispārīgas un 3 specifiskās horizontālā principa darbības, un vismaz 2 horizontālā principa rādītāji;

0,2 – ja paredzētas vismaz 1-2 vispārīgās un 1-2 specifiskās horizontālā principa darbības un vismaz 1 horizontālā principa rādītājs;

0 – nav izpildītas augstāk noteiktās prasības.

Vispārīgo HP darbību piemēri (I)

Projekta vadības un īstenošanas personāls

- tiks virzīti pasākumi, kas sekmē darba un ģimenes dzīves līdzsvaru, paredzot elastīga un nepilna laika darba iespēju nodrošināšanu vecākiem ar bērniem un personām, kuras aprūpē tuviniekus
- sievietēm un vīriešiem tiks nodrošināta vienlīdzīga darba samaksa un vienlīdzīgas karjeras izaugsmes iespējas, tostarp nodrošinot dalību apmācībās, semināros, komandējumos, (t.sk. piemērota vienlīdzīgas bonusu sistēma, veselības apdrošināšana u.c.)
- projekta vadības un īstenošanas personāla atlase tiks nodrošināta bez jebkādas tiešas vai netiešas diskriminācijas, veicina mazāk pārstāvētā dzimuma piesaisti, personu ar invaliditāti piesaisti un nediskriminē pēc rases, etniskās izcelsmes, dzimuma, vecuma, invaliditātes, reliģiskās, pārliecības, seksuālās orientācijas vai citiem apstākļiem

Vispārīgo HP darbību piemēri (II)

Komunikācijas un sabiedrības informēšanas pasākumi

- īstenojot projekta komunikācijas aktivitātes, tiks izvēlēta valoda un vizuālie tēli, kas mazina diskrimināciju un stereotipu veidošanos (skat. metodisko materiālu "Ieteikumi diskrimināciju un stereotipus mazinošai komunikācijai ar sabiedrību",) <https://www.lm.gov.lv/lv/ieteikumi-diskriminaciju-un-stereotipus-mazinosai-komunikacijai-ar-sabiedribu-22112022>);
- nodrošinot informāciju publiskajā telpā, t.sk. tīmeklī, tiks nodrošināts, ka to saturs ir pieklūstams cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, izmantojot vairākus sensoros (redze, dzirde, tauste) kanālus (skat. VARAM vadlīnijas "Tīmekļvietnes izvērtējums atbilstoši digitālās vides pieklūstamības prasībām (WCAG 2.1 AA)" <https://pieklustamiba.varam.gov.lv/>);
- projekta tīmekļvietnē tiks izveidota sadaļa "Viegli lasīt", kurā tiks iekļauta īsa aprakstoša informācija par projektu un citu lasītājiem nepieciešamu informāciju vieglajā valodā, lai plašākai sabiedrībai nodrošinātu iespēju uzzināt par ES fondu ieguldījumiem.

Publiskie iepirkumi

- projektā paredzēts Sociāli atbildīgs publiskais iepirkums, integrējot vides un informācijas pieklūstamības prasības būvdarbu vai preču vai pakalpojumu iepirkumā

Kā var
pārbaudīt
vispārīgās HP
darbības?

➤ **attiecībā uz personālu:**

- iestādes darba kārtības iekšējie noteikumi (piemēram, par elastīgo vai attālināto darbu)
- personāla atlases vērtēšanas kritēriji
- iestādē apstiprinātie darba samaksas noteikumi, kas nosaka algu skalu atbilstoši amatiem un pakāpēm
- dalība apmācībās – vajadzības tiek izvērtētas pie ikgadējās novērtēšanas un atbilstoši amata pienākumiem u.c.
- aptaujas, anketas

➤ **attiecībā uz komunikācijas un publicitātes pasākumiem:**

- izveidota sadaļa projekta tīmekļa vietnē «Viegli lasīt»;
- vai iestādes tīmekļvietne atbilst standartiem pārbauda VARAM savas kapacitātes ietvaros
- pašpārbaudes rīki (<https://pieklustamiba.varam.gov.lv/>);

➤ **attiecībā uz sociāli atbildīgiem publiskiem iepirkumiem:**

- Iepirkuma nolikums, kurā ir ņemti vērā dažādi sociālie apsvērumi, piemēram, sociālā integrācija, darba standarti, dzimumu līdztiesība un ētiska tirdzniecība

Sūdzības!

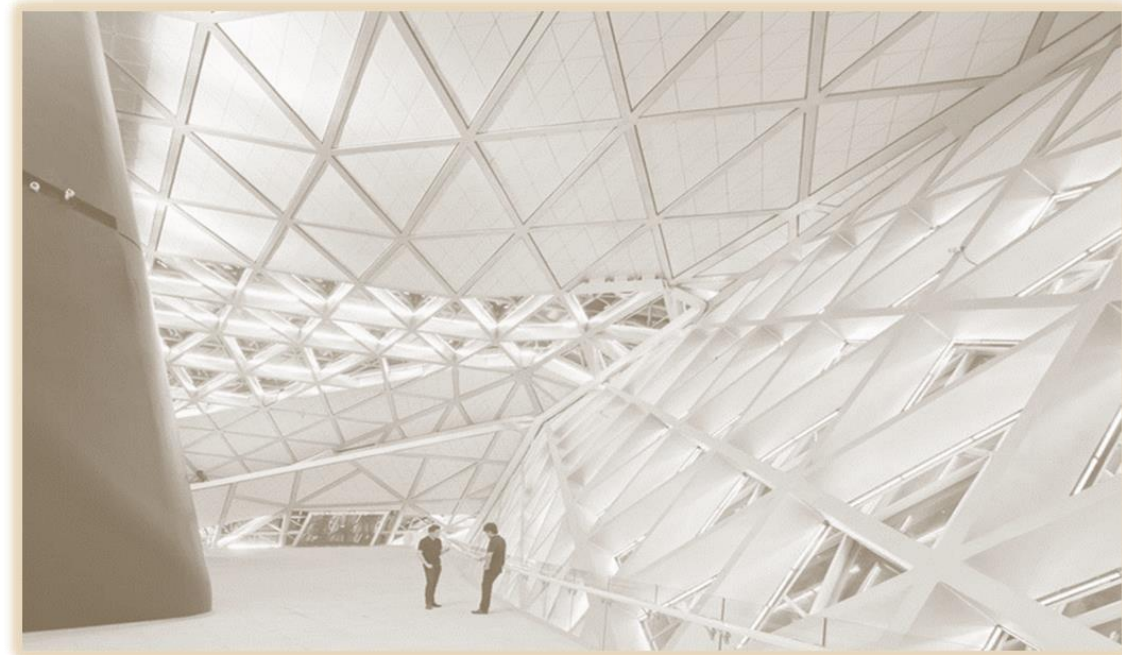
Specifisko darbību piemēri (I)

- projekta ietvaros tiks nodrošinātas vides piekļūstamības ekspertu konsultācijas, tās paredzot projektēšanas un būvniecības procesā
- plānojot būves dizainu, tiks ņemts vērā daudzveidības un iekļaušanas princips, balstoties uz cilvēku ar invaliditāti, t.sk. bērnu, vecāku ar maziem bērniem un senioru vajadzībām ne vien uz fizisku piekļūšanu būvei, bet arī uz specifiskām vajadzībām attiecībā uz būves noformējumu, lietojamību un funkciju
- papildus būvnormatīvā LBN 200-21 noteiktajam, projekta ietvaros tiks īstenotas labās prakses darbības, kas īpaši veicina vides piekļūstamību cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem (LM vadlīnijas "Labās prakses ieteikumi vides piekļūstamības nodrošināšanai papildus LBN 200-21 noteiktajam". Pieejams šeit: <https://www.lm.gov.lv/lv/ieteikumi-ieklausosas-vides-veidosanai>)

Specifisko darbību piemēri (II)

---

projektēšanas laikā un pirms objekta nodošanas ekspluatācijā publiskajai infrastruktūrai tiks veikts vides un informācijas pieklūstamības pašnovērtējums un **iegūto punktu skaits nav zemāks par 8**

<https://www.lm.gov.lv/lv/vides-un-informacijas-pieklustamibas-pasnovertejums-saskana-ar-lbn-200-21>

Kā var
pārbaudīt
specifiskās HP
darbības?

- Vides un informācijas pieklūstamības konsultāciju protokoli
- Vides un informācijas pieklūstamības pašnovērtējuma anketa
- Iepirkuma dokumentācijā iekļautās prasības potenciālajam pakalpojumu sniedzējam
- Pakalpojumu līgumi (Hp specifisko darbību nodrošināšanai)
- Vadlīnijas «Labās prakses ieteikumi vides pieklūstamības nodrošināšanai papildus LBN 200-21 noteiktajam» (jau pie projekta iesnieguma vērtēšanas)
- Pārbaudes uz vietas

Sūdzības!

HP rādītāji

Objektu skaits, kuros ERAF/KF ieguldījumu rezultātā ir nodrošināta vides un informācijas pieejamība

VINPI_12

Konsultatīva rakstura pasākumu skaits par būvētās vides, IT risinājumu, IT tehnoloģiju pieklūstamību personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem

VINPI_18

Veikto vides un informācijas pieklūstamības pašnovērtējumu skaits, atbilstoši LM izstrādātajai metodikai

VINPI_17

 HP rādītāji var būt bez iepriekš noteiktas vērtības

 HP rādītāji ir noteikti LM/TM vadlīniju "Horizontālais princips "Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana" vadlīnijas īstenošanai un uzraudzībai (2021-2027) 4.pielikumā (<https://www.lm.gov.lv/lv/vadlinijas-horizontala-principa-vienlidziba-ieklausana-nediskriminacija-un-pamattiesibu-ieverosana-istenosanai-un-uzraudzibai-2021-2027>)

Būtiskākās vides barjeras

Pieklūstama un iekļaujoša vide –priekšnosacījums neatkarīgai dzīvei

- šauras durvju ailes
- augsti sliekšņi
- kāpnes
- lifti, pacēlāji
- straujas reljefa un grīdas līmeņa izmaiņas
- nepietiekams apgriešanās laukums telpā
- nepieejama infrastruktūra ikdienas aktivitāšu veikšanai
- nav taktilu vai kontrasta risinājumu

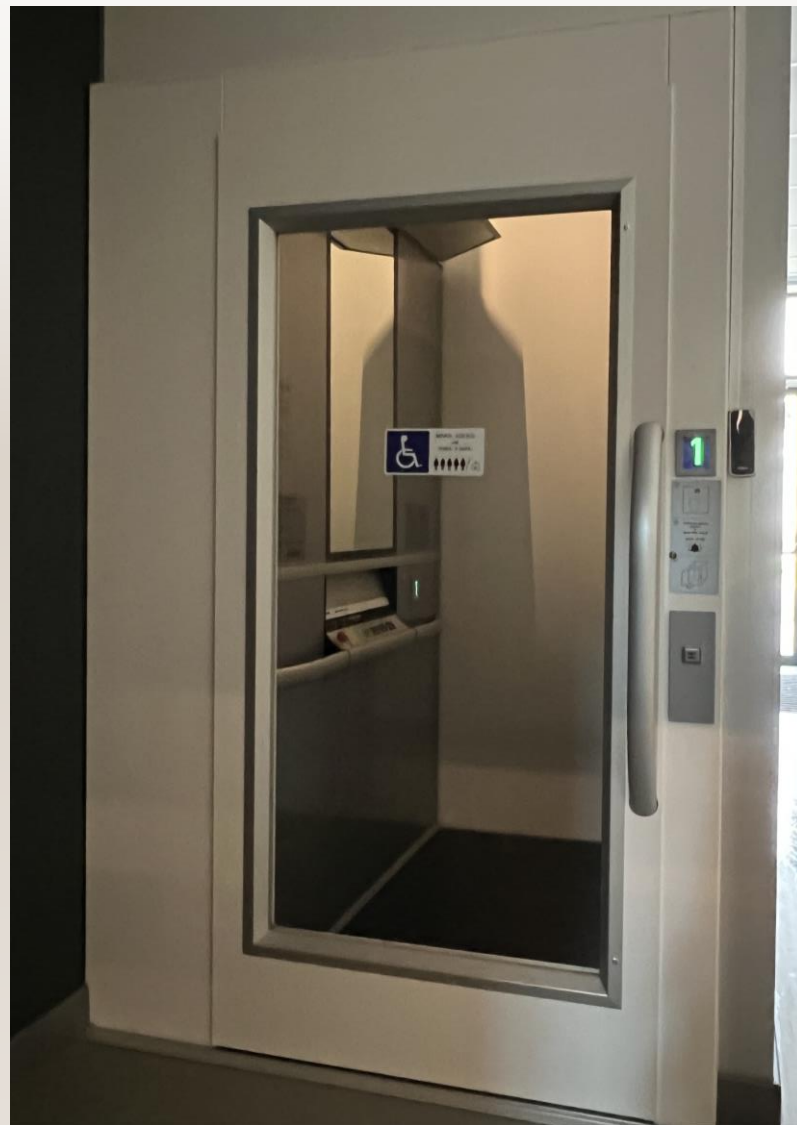
Jānodrošina visi elementi !

Pieklūstamība

- autostāvvietas cilvēkiem ar invaliditāti
- līdzenas ietves un celiņi
- brīva bez šķēršļiem ieeja (vienā līmenī, panduss, uzbrauktuve, pacelājs)
- automātiskas vai viegli atveramas durvis
- skaņas, vizuālā un taktilā informācija
- brīva un patstāvīgā pārvietošanās starp visiem pakalpojuma stāviem (lifts, pacelājs, uzbrauktuve starp pusstāviem)
- drošība, evakuācijas ceļu piemērotība cilvēkiem ar invaliditāti
- tualete un higiēnas telpa, kas ir pielāgota cilvēkiem ar invaliditāti
- dušas telpas, kas ir pieejamas cilvēkiem ar invaliditāti

* Būvju vispārīgo prasību būvnormatīvs LBN 200-21 10.3. sadaļa

Labā prakse:
pārvietošanās
starp stāviem
pacēlāji

Labā prakse:
sanitārtehniskā
telpa

Labā prakse: iekļaujoši rotaļu laukumi

* Attēli iegūti no google.com resursiem

Paldies par uzmanību!

Informācija par horizontālo principu

<https://www.lm.gov.lv/lv/horizontalais-princips-vienlidziba-ieklausana-nediskriminacija-un-pamattiesibu-ieverosana>

Inese Vilcāne, 64331836
inese.vilcane@lm.gov.lv

Polina Rožkova, 64331837
polina.rozkova.@lm.gov.lv